

PRIM'AWLA TAL-QORTI ĊIVILI
IMĦALLEF
ONOR. AUDREY DEMICOLI LL.D.

Rikors Ġuramentat Nru **1160/2021**

AMANDA AZZOPARDI (KI 482780M)

VS

DR JOSEPH P. BONNICI U PL DANIEL AQUILINA
LI PERMEZZ TA' DIGRIET TAL-4 TA' APRIL 2022
ĠEW MAĦTURA BĦALA KURATURI DEPUTATI
NOMINATI SABIEX JIRRAPPREŻENTAW LILL-ASSENTI
MARIA DOLORES GIORDMAINA (KI 365553M)

Seduta ta' nhar il-Ġimgħa, 17 ta' Marzu 2023

Il-Qorti:

1. Din hija sentenza finali dwar talba magħmula permezz ta' rikors ta' Amanda Azzopardi preżentat fis-sitta u għoxrin (26) ta' Novembru 2021, għall-ħlas ta' debitu rappreżentanti rifużjoni ta' flus mgħoddija b'self, dovut lir-rikorrenti mill-intimata fl-ammont ta' sitta u għoxrin elf, tmien mija u tmienja u ħamsin Ewro (€26,858), bl-imgħax bir-rata ta' ħamsa fil-mija (5%);

Preliminari

2. Permezz ta' rikors prezentat nhar is-sitta u għoxrin (26) ta' Novembru 2021, **Amanda Azzopardi** bil-ġurament tagħha ppremettiet:
 - a. Illi fl-20 ta' Jannar 2017 il-partijiet daħlu fi ftehim li bih l-intimata Maria Dolores Giordmaina talbet lir-rikorrenti sabiex tagħtiha b'titolu ta' self is-somma ta' tletin elf Ewro (€30,000) *“sabiex tħallas l-istess somma lil Domenico sive Domnic Giordmaina id-differenza tal-komunjonni ta' l-akkwisti”*;
 - b. Illi wara dan il-ftehim, fuq talba tal-istess intimata u kif previst fil-ftehim ta' self, ir-rikorrenti ħallset għan-nom tal-intimata l-ammont ta' dsatax-il elf, tmien mija u tmienja u ħamsin Ewro (€19,858) lil Domenic Giordmaina u sebat elef Ewro (€7000) lill-Avukat tal-istess Domenic Giordmaina u dan kif r-rikorrenti kienet ġiet mitluba tagħmel mill-intimata għan-nom tal-istess intimata;
 - c. Illi l-ftehim kien li l-intimata tħallas lura dan l-ammont imħallas għan-nom tagħha, fuq talba tar-rikorrenti, fi żmien sentejn mill-kuntratt ta' separazzjoni personali bejn Domenico Giordmaina u l-intimata, bl-ingħax ta' ħamsa fil-mija (5%);
 - d. Il-kuntratt ta' separazzjoni personali bejn Domenico Giordmaina u l-intimata ġie ffirmat fit-22 ta' Frar 2019;
 - e. Illi l-intimata ġiet mitluba diversi drabi biex tħallas l-ammont dovut, iżda baqgħet inadempjenti u ma ħallset xejn;
3. Ir-rikorrenti talbet għalhekk lil din il-Qorti:

- i. Tiddikjara li Maria Dolores Giordmaina hija debitorri tar-rikorrenti fl-ammont ta' €26,858 bl-imghax ta' 5% mid-data tas-self sad-data tal-pagamenti finali;
 - ii. Tikkundanna lill-intimata sabiex thallas lir-rikorrenti l-ammont ta' €26,858 bl-imghax ta' 5% mid-data tas-self sad-data tal-pagamenti finali, bl-ispejjez inkluz dawk ta' mandat ta' inibizzjoni pprezentat kontestwalment;
4. Permezz ta' digriet moghti nhar l-erbgha (4) t'April 2022, gew mahtura Dr Joseph P Bonnici u PL Daniel Aquilina bhala kuraturi deputati sabiex jirraprezentaw lill-assenti Maria Dolores Giordmaina;
5. Permezz ta' digriet moghti nhar it-tmienja (8) ta' April 2022, din il-Qorti appuntat il-kawza ghas-smigh ghas-seduta ta' nhar il-Gimgħa, sebgħa u ghoxrin (27) ta' Mejju 2022, b'ordni għan-notifika tar-rikors lill-konvenuta, illi ngħatat ghoxrin (20) jum mid-data tan-notifika lilha tal-istess, sabiex tirispondi skont il-liġi;
6. B'risposta ġuramentata datata erbgha u ghoxrin (24) ta' Mejju 2022, l-Avukat Dr Joseph P Bonnici noe et eċċepew:
 - a. Illi in linea preliminari l-intimati ma humiex edotti mill-fatti tal-każ u rriżervaw li jagħtu risposta ulterjuri wara li jottjenu l-informazzjoni debita u ulterjuri mingħand ir-rikorrenti;
 - b. Illi r-rikorrenti kellha tipprova wkoll illi għamlet l-almu tagħha sabiex tinnotifika lill-istess assenti jew ir-rappreżentanti tagħha bil-proċeduri stipulati skond il-liġi, inkluz il-Kap 12 tal-Liġijiet ta' Malta kif ukoll Direttivi tal-Unjoni Ewropea;
 - c. Salv risposti u dokumenti ulterjuri skond il-każ.

II-Qorti

7. Reġgħet rat ir-rikors ġuramentat tar-rikorrenti datat sitta u għoxrin (26) ta' Novembru 2021, u d-dokument anness miegħu, cioe l-iskrittura ta' self iffirmata mill-partijiet nhar l-għoxrin (20) ta' Jannar 2017, immarkata **Dok A** a fol 5 tal-proċess;
8. Reġgħet rat ir-risposta ġuramentata tal-intimati noe datata erbgħa u għoxrin (24) ta' Mejju 2022;
9. Rat l-affidavit tar-rikorrenti, a fol 25 tal-proċess;
10. Rat il-kopja tal-ittra spedita mill-kuraturi deputati lill-assenti Maria Dolores Giordmaina għal informazzjoni dwar il-każ in eżami, a fol 33 tal-proċess;
11. Rat illi, waqt is-seduta tad-dsatax (19) ta' Jannar 2023, il-konvenuti noe ddikjaraw illi huma ma rċevew l-ebda risposta da parti ta' Maria Dolores Giordmaina għall-ittra minnhom lilha spedita, u għaldaqstant kienu qed jirrimettu ruħhom għal dak li kien qed jirriżulta mill-atti;
12. Rat illi, waqt l-istess seduta, il-partijiet qablu illi l-kawża setgħet tibqa' differita għas-sentenza;
13. Tagħmel is-segwenti konsiderazzjonijiet:

Konsiderazzjonijiet Legali

14. Din hija azzjoni għall-ħlas ta' kreditu dovut mill-intimata lir-rikorrenti, rappreżentanti rifużjoni ta' somma mgħoddija mir-rikorrenti lill-intimata bħala self *brevi manu*, skont l-iskrittura privata ffirmata mill-partijiet quddiem l-Avukat Dr Sarah Pirotta Chircop Beck nhar l-għoxrin (20) ta' Jannar 2017 (**Dok A** a fol 5 tal-proċess);
15. Mill-atti jirriżulta illi:

- a. L-intimata kienet konsapevoli tal-fatt illi hija kellha tirritorna s-somma ta' tletin elf Ewro (€30,000) fi żmien sentejn (2) minn meta jiġi ffirmat il-kuntratt ta' separazzjoni personali tagħha ma' Domenico sive Domnic Giordmaina (vide **Dok A**);
- b. L-intimata kienet konsapevoli wkoll tal-fatt illi fuq dan l-ammont kellu jiddekorri imgħax bir-rata ta' ħamsa fil-mija (5%) (vide **Dok A**);
- c. Ir-rikorrenti tikkonferma bil-ġurament tagħha fir-rikors promotur illi hija ħallset għan-nom tal-intimata l-ammont ta' **€19,858** lil Domenic Giordmaina u **€7,000** lill-Avukat tiegħu, fuq struzzjonijiet tal-intimata, a bażi tal-ftehim suriferit. Din il-Qorti tifhem illi huwa għalhekk illi l-kawża qed issir għall-ħlas fl-ammont ta' **€26,858**, u mhux fl-ammont ta' €30,000;
- d. Ir-rikorrenti tikkonferma bil-ġurament tagħha fir-rikors promotur illi l-kuntratt ta' separazzjoni personali bejn Domenic Giordmaina u l-intimata ġie pubblikat nhar it-tnejn u għoxrin (22) ta' Frar 2019;
- e. Fl-affidavit tagħha, ir-rikorrenti tikkonferma illi, *“Wara li jiena selliftha l-flus skond il-kuntratt il-konvenuta li ħadet il-flus waqqfet kull kuntatt miegħi jew mal-papa’.* Illi jiena permezz tal-avukat u anki permezz ta' avukat l-Australia ktibna lill-konvenuta, iżda l-konvenuta ma rrispondietx [...]”¹;
- f. Il-Kuratur Deputat l-Avukat Dr Joseph P Bonnici esebixxa kopja tal-komunika illi huwa pprova jagħmel mal-intimata², filwaqt illi nforma lill-Qorti illi ma rċieva l-ebda risposta da parti tal-intimata³;

16. L-Artikolu 992 tal-Kap 16 tal-Liġijiet ta' Malta jistabbilixxi illi:

¹ Vide l-affidavit tar-rikorrenti, a fol 25 tal-proċess

² A fol 33 tal-proċess

³ Vide verbal tas-seduta tad-dsatax (19) ta' Jannar 2023, a fol 34 tal-proċess

992. (1) *Il-kuntratti magħmula skont il-liġi għandhom saħħa ta' liġi għal dawk li jkunu għamluhom.*

(2) *Dawn il-kuntratti ma jistgħux jiġu mħassra ħlief bil-kunsens ta' xulxin tal-partijiet, jew għal raġunijiet magħrufin mil-liġi.*

17. L-Artikolu 993 tal-Kap 16 imbagħad ikompli jgħid illi:

993. *Il-kuntratti għandhom jiġu esegwiti bil-bona fidi, u jobbligaw mhux biss għal dak li jingħad fihom, iżda wkoll għall-konsegwenzi kollha li ġġib magħha l-obbligazzjoni skont ix-xorta tagħha, bl-ekwita', bl-użu jew bil-liġi.*

18. Fit-termini ta' dawn iż-żewġ artikoli tal-liġi, il-prinċipju kardinali illi jirregola ftehim bejn żewġ partijiet jibqa' dejjem illi dak illi ġie miftiehem għandu jiġi rispettata, stante illi dak illi ġie espressament dikjarat mill-partijiet huwa preżunt illi jirrifletti l-volonta' tagħhom wara li l-kontendenti jkunu qiesu ċ-ċirkostanzi tal-każ, l-interessi tagħhom, u l-kundizzjonijiet illi bihom kienu ser ikunu marbuta (*pacta sunt servanda*);

19. In oltre, hekk kif ġie ritenut fis-sentenza fl-ismijiet **Francis Fenech vs Joseph Xerri et⁴**:

Illi f'kawżi għall-ħlas ta' allegat dejn, il-piż tal-prova tal-eżistenza tad-debitu jaqa' fuq l-attur. Ġaladarba jressaq din il-prova, imbagħad il-piż idur fuq il-konvenut biex jipprova l-ħlas:

“Illi bħala kreditur, l-attur hu fid-dmir li jipprova li jeżisti debitu, li dan id-debitu għadu dovut, u li d-debitur tiegħu baqa' inadempjenti fil-ħlas. Hu

⁴ Rik Nru 1278/2008, Prim'Awla (Qorti Ċivili), Onor Imħ Grazio Mercieca, 10 t'Ottubru 2019 (in ġudikat)

*biss meta tiġi realizzata u sodisfatta din il-prova illi mbagħad l-oneru jisposta fuq il-konvenut debitur li jallega l-pagament. Dan il-prinċipju għandu l-fondament tiegħu fuq il-bażi li kullhadd għandu jipprova l-allegazzjonijiet tiegħu. Kif deċiż, “fil-każ ta’ konflitt serju bejn il-kontendenti fuq il-provi nkombenti rispettivament lilhom, cioè, l-attur l-esigibilità’ u l-konvenut is-soluzzjoni tad-debitu, in-nuqqas tat-tieni ma tikkolmax il-lakuna probatizja ta’ l-ewwel u jibqa’ dejjem jimpera l-prinċipju ‘actore non probante reus absolvitur’” – **“Manuel Zerafa vs Nazzareno Muscat Scerri”**, Qorti Ċivili, Prim’Awla, per Imħ Maurice Caruana Curran, 27 ta’ Meju 1970” [Taliana Carmen v. Vassallo Cesareo Leonard 03.11.2004 QA(PS)]*

20. Il-Qorti, wara li rat u eżaminat l-atti tal-kawża, tinnota illi l-intimata, minkejja illi ngħatat lilha kull opportunità sabiex tressaq il-provi tagħha, naqset milli tagħmel dan, anzi saħansitra anke meta sar kuntatt magħha mill-kuraturi deputati illi nħatru sabiex jirrapprezentawha, baqgħet siekta dwar il-pretensjonijiet attriċi;

21. **Konsegwentement, din il-Qorti tikkonsidra:**

a. **Illi l-intimata mhix qiegħda toponi għall-pretensjonijiet rikorrenti u/jew għall-fatti kif ġraw, u**

b. **Illi r-rikorrenti rnextielha tipprova l-każ tagħha skont il-liġi;**

22. Dwar id-data minn meta huma dovuti l-imgħaxijiet bir-rata ta’ ħamsa fil-mija (5%), din il-Qorti tagħmel referenza għall-Artikolu 1141 tal-Kap 16 tal-Liġijiet ta’ Malta, illi jgħid:

(1) *Jekk l-obbligazzjoni tkun ta' xorta kummerċjali jew jekk il-liġi tkun tiddisponi li l-imgħaxijiet għandhom jibdew jgħaddu ipso jure, l-imgħaxijiet għandhom igħaddu minn dak in-nhar li l-obbligazzjoni kellha tiġi esegwita.*

(2) *F'kull każ ieħor, l-imgħaxijiet għandhom jgħaddu minn dak in-nhar illi ssir sejha għall-ħlas b'att ġudizzjarju, għalkemm fil-ftehim ikun ġie stabbilit żmien għall-esekuzzjoni tal-obbligazzjoni.*

(b) Il-każ odjern si tratta dwar hlas ta' somma li ma ġietx rifiuza lir-rikorrenti, u cioe dejn illi jinkwadra ruħu fis-sub-inċiż (2) suċitat. Il-Qorti tinnota illi ma ngabet l-ebda prova illi ġie intavolat xi att ġudizzjarju ieħor qabel ġiet intavolata l-kawża odjerna. Konsegwentement, din il-Qorti sejra tordna illi l-imgħax legali għandu jibda jiddekorri mid-data tan-notifika tal-kawża odjerna lill-Kuraturi Deputati maħtura sabiex jirrapprezentaw lill-intimata, u cioe mid-dsatax (19) ta' Mejju 2022, sad-data tal-effettiv pagament

Decide

(c) Għal dawn il-motivi, il-Qorti taqta' u tiddeciedi billi:

- (i) **Tilqa' l-ewwel talba** rikorrenti u tiddikjara li Maria Dolores Giordmaina hija debitrice tar-rikorrenti fl-ammont ta' €26,858 bl-imgħax dekorribbli bir-rata ta' ħamsa fil-mija (5%) mid-dsatax (19) ta' Mejju 2022, sad-data tal-effettiv pagament;
- (ii) **Tilqa' t-tieni talba** rikorrenti u **tikkundanna** lill-intimata Maria Dolores Giordmaina sabiex tħallas lir-rikorrenti l-ammont ta' €26,858, u l-imgħaxijiet kollha dovuti fuq l-istess ammont bir-rata ta' ħamsa fil-mija (5%) mid-dsatax (19) ta' Mejju 2022 sad-data tal-effettiv pagament.

Bl-ispejjeż ta' din il-kawża, u tal-mandat t'inibizzjoni preżentat kontestwalment ma' din il-kawża, a karigu tal-intimata Maria Dolores Giordmaina.

Onor Imħallef Dr Audrey Demicoli LL.D.

Karen Bonello
Deputat Registratur